

BIBLIJSKO - MOLITVENE ZAJEDNICE

SVETI PETAR I PAVAO

Sljedeće kateheze

OBRAĐIVAT ĆE

ČOVJEKA

ČOVJEK U SUVREMENOM SVIJETU

NEKA PITANJA, TEŽNJE I NESKLADA DANAŠNJEGA ČOVJEKA

Čovjek - ORIGINAL ILI KOPIJA

Čovjek i grijeh: **DOBAR DAN TUGO!**

Sloboda i savjest određuju čovjeka

SLOBODA I SAVIJEST ODREĐUJU ČOVJEKA

Dvije su temeljne odrednice u kojima se odvija čovjekovo djelovanje: **to su sloboda i savjest**. Kao što čovjeka možemo definirati kao biće koje misli, tako ga možemo definirati i kao biće koje ima savjest i slobodu vlastitog opredjeljivanja. **Oba ta fenomena, i sloboda i savjest, integralni su dio čovjekove osobe i njegova dostojanstva**. U biološkom redu egzistencije čovjeka odvaja od životinje upravo to što ima slobodu i savjest, upravo mu to daje specifičnost: biti čovjek.

Savjest i

SLOBODA

U isto vrijeme i sloboda i savjest najkontroverzniji su fenomeni ljudskog bića.

Što je sloboda. I da li je čovjek slobodan? U kojoj je mjeri slobodan?

Mišljenja su toliko oprečna da su gotovo kontradiktorna. Dok **jedni** tvrde da je čovjek potpuno slobodan, **drugi** mu posve odriču svaku slobodu. Neki slobodu definiraju kao spoznatu nužnost, kao sposobnost po kojoj čovjek uvijek odabire i prepoznaje ono što mora, što ga na neki način uvjetuje. Ne smijemo se čuditi ni jednima ni drugima. Svaki od njih pod određenim vidom zahvaća čovjeka.

Ako gledamo koliko nam je toga uvjetovano, koliko smo samo uvjetovani **fizički, biološki, genetski, politički, klimatski, ideološki, materijalistički**, pitamo se da li se takvo djelovanje, uvjetovano u toliko mjeri, još može nazvati slobodom?

Drugi promatraju čovjeka kroz njegovo htijenje i mogućnost usmjeravanja, kao mogućnost izabrati ili ne izabrati, činiti ili ne činiti, pa sasvim ili djelomično odbacuju svaku uvjetovanost i **proglašavaju autonomnost čovjekove slobode.**

Truju nas
i znaju da nas
truju i opet
nas namjerno
truju 🤔 😏

Pojam slobode ušao je kao poklik i vrijednost u mnoge pokrete koji se bore za ljudsko dostojanstvo, prava čovjeka: **na abortus**, na odijevanje koje to nije, **na slobodarski i mondenski život, koji nije život nego izživljavanje političko djelovanje i oslobođenje**, aristokratsku i klasnu premoć, **sloboda odgoja i svjetonazora**, sloboda odabire da se može životinja držati u kućnom pritvoru kao ljubimac, a njegovo je okruženje sloboda u prirodi..... itd. **Svi se bore za slobodu, svi žele biti slobodni, jer čovjek dosiže svoju puninu po slobodi, i možeš mu sve dati, omogućiti najidealnije uvjete njegova života, ali bez slobode to sve skupa ništa ne znači.**

A tek kad je u pitanju savjest! Koliko različitih mišljenja. Kao i kad je u pitanju grijeh, tako je i pojam i izraz savjest gotovo izgubljen iz svakodnevnog govora. Više se govori o svijesti, društvenoj svijesti, moralnoj svijesti. **Da li čovjek ima savjest? Što je savjest?** Mišljenja su također izrazito oprečna. **Od onih koji u savjesti prepoznaju glas Božji**, pa je tako glas savjesti jedan od dokaza Božje egzistencije, jer se postavljalo pitanje njegova porijekla, koji se ne može opravdati ako je čovjek čisto materijalno biće-životinja, **pa do onih koji tvrde da je sve stvar odgoja, društvenog dogovora, navike, određenih psiholoških procesa itd.** Danas imamo dojam da se savjest svrstava u religioznu kategoriju, pa se izraz u svakodnevnoj govornoj upotrebi izbjegava. **No temeljno je pitanje dali čovjek ima savjest ili je nema i koji je njezin sadržaj.**

GRIŽNJA SAVJESTI

... borba između
odanosti Bogu

(odanosti jednoj religiji)...

12. priče iz serije – priča o vrtovnom forumu jedne vjerske zajednice
i njegovoj moći nad njenim pripadnicima

Način Raymond Frand, bivši član Vodećeg tijela Jehovinih
svjedoka

Da li smo slobodni?

Kad je riječ o slobodi, onda tvrdimo da je čovjek stvoren u slobodi za slobodu. Bog ga je pozvao u egzistenciju po slobodnoj odluci svoje volje, ali je želio da čovjekovo biće bude slika i sličnost njegova, **da na ovoj zemlji bude slobodno**. No, temeljno pitanje koje se javlja jest: **što je sloboda?** To je mogućnost čovjekova usmjeravanja vlastitog bića, činjenica da je čovjek kadar birati, **birati između različitih vrijednosti, različitih dobara i različitih opredjeljenja**. Po slobodi je čovjek kadar okretati, usmjeravati sebe i svoje vlastito biće. Po daru slobode Bog je čovjeka predao u njegove vlastite ruke. On nije programiran u svojem djelovanju, već usprkos svim svojim programima, koji na neki način određuju njegovo biće, **on ipak bira**.

A photograph of a man with a beard and mustache, wearing a brown hat and a green jacket, smiling. He is in the foreground, slightly out of focus. In the background, there is a banner with red and white stripes. The text is overlaid on an orange rectangular background at the bottom of the image.

**Pobuna seljaka za
slobodu i zdravu
hranu protiv
globalista**

Da li je čovjek slobodan ili determiniran (unaprijed određen)? **Mi odgovaramo da je čovjek relativno slobodan i relativno determiniran. Ni jedan njegov čin nema kvalitetu pune slobode, ali isto tako nema niti kvalitetu potpune determiniranosti.** Uvažimo da je ovdje riječ o čovjekovim svjesnim činima i ukoliko nisu uvjetovani vanjskom prisilom. Tako da ni u jednom svojem činu čovjek ne djeluje sa stopostotnom svojom slobodom, **ali je ipak kadar birati.** Pokušajmo to osvijetliti jednim primjerom: npr. **netko je ubio čovjeka!** **Koliko u tome činu ima slobode, a koliko uvjetovanosti?**

Pogledajmo uvjetovanosti.

On je prije svega uvjetovan **genetskom šifrom**: to ga uvjetuje da je **jak i snažan, da je nagle naravi** (uz uvjete, da je npr. **neke blage i flegmatične naravi**, ne bi ubio), da je **muško** (uz uvjete da je npr. **žensko, ne bi ubio**). Uvjetuje ga **stupanj inteligencije** i još mnogo drugih genetskih uvjetovanosti. No, recimo da **genetska uvjetovanost** u tom njegovom činu sudjeluje 7% (jasno izmišljena brojka, ali određena brojka svakako postoji). Tu je zatim **socijalna uvjetovanost**, činjenica da je npr. rastao bez roditelj, više na ulici nego li kući, i da su ga još kao maloljetnika sve te socijalne nedaće učinile delikventom (**pa da je usprkos genetskoj šifri, imao drugačiju socijalnu situaciju, uz sve to što je snažan, nagao, muškarac... ne bi ubio**).

Izmislimo opet jednu brojku: recimo da u tom njegovom činu socijalna uvjetovanost sudjeluje **s 13%**. Ne smijemo zanemariti i **uvjetovanost okolnosti**. Ta stara je naša poslovice da prilika čini lopova. Ona svakako hoće upozoriti na tu uvjetovanost okolnosti. A one su tako brojne i tako različite. **Da taj ubojica toga dana npr. nije bio pod utjecajem alkohol, uz sve ove gore nabrojane momente, ne bi ubio.** Da mu baš taj čovjek, za kojega smatra da mu je neprijatelj, upravo tog trenutka nije došao u susret, već npr. sat kasnije, ili drugog dana, ili u društvu još s nekim, ili da mjesto nije bilo pusto i osamljeno, ili da se sve odigralo danju a ne u sumrak, ubojica ne bi izvršio svoj čin.

Izmislimo opet jedan broj. Neka to bude 18%, koji otpada na okolnosti pod kojima je čin izvršen. Jesmo li nabrojali sve uvjetovanosti? **Niti izdaleka!** Ima ih veoma mnogo i različite su i svaka u određenom postotku djeluje na čovjekovu slobodu. **Koliki onda postotak ostaje čovjekovu slobodnom djelovanju?** Teško ga je odrediti, ali on je realan i prisutan u svim čovjekovim činima. **U tom smislu govorimo da je čovjek relativno slobodan. No, usprkos tome kadar je upravljati sobom i nadići sve svoje uvjetovanosti i reći NE i onda kada je sve spremno za djelovanje., ili reći DA i u trenutku kada je sve protivno njegovu djelovanju.**

Stoga usprkos svim uvjetovanosti o kojima smo govorili, čovjek je odgovoran za svoje čine kako pred Bogom, tako i pred ljudskom zajednicom., a odgovoran je upravo stoga što je slobodan, jer bez slobode nema ni odgovornosti. (jazavac na sudu). Ljudi, doduše, teško prosuđuju u kojoj je mjeri čovjek uvjetovan a u kojoj slobodno djeluje (**zato Isus opominje svoje učenike da nikoga ne sude** (Mt 7,1), ali Bog, koji do kraja proniče čovjekovo srce, znade sasvim točno što je u njemu iz slobode, a što je uvjetovano.

Često puta čujemo prigovor: zašto je Bog darovao čovjeku slobodu i na taj mu način omogućio da čini zlo? Upravo po svojoj slobodi čovjek ima mogućnost za svoje najodličnije čine, kao što je ljubav, dobrota, istina itd. **Upravo po svojoj slobodi čovjek je pozvan da se opredjeljuje za svojega Stvoritelja, i baš je sloboda ta koja tom opredjeljenju daje vrijednost** (jer opredjeljenje na silu i nije opredjeljenje). Upravo sloboda daje čovjeku mogućnost da dar uzvрати darom Stvoritelju i ljubav ljubavlju koju je u njemu prepoznao. Upravo po toj slobodi čovjek dolazi do svojeg potpunog ljudskog dostojanstva, oslobađajući se robovanja nagonima, strastima i animalnim porivima.

No čovjekova je sloboda ranjena grijehom, otuđenjem od Boga koje kao temeljno iskustvo u sebi stalno nosi. Upravo stoga, on je kadar opredijeliti se i za zlo, **izabrati stvorenje umjesto Stvoritelja, usmjeriti svoju slobodu prema zlu**. Bog, znači, nije čovjeku dao slobodu za zlo, već da se upravo po njoj opredjeljuje za dobro, plemenito i lijepo. **Ali upravo jer je riječ o slobodi, nužna je i pretpostavka njezine zloupotrebe**. Upravo u tom smislu Pavao potiče kršćane: „Doista, vi ste, braćo, na slobodu pozvani. Samo neka ta sloboda ne bude izlikom tijelu, nego – ljubavlju služite jedni drugima. Ta sav je Zakon ispunjen u jednoj jedinoj riječi, u ovoj: „Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga““. (Gal 5,13-14).

Zanimljiv je fenomen čovjekova savjest.

To je unutarnji glas u njemu, ali ne njegov vlastiti glas. Zanimljivo je da se savjest ne da potkupiti, podmititi. Čovjek se ne može nagoditi ili dogovoriti sa svojom savješću. To je nešto u njemu što nije identično s njim samim, zakon koji čovjek sam sebi ne daje i koji ga neumoljivo poziva da mu se pokori. Taj se unutarnji glas ne da zataškati. Čovjek može umiriti ili uvjeriti ljude oko sebe, može oko sebe stvoriti dobar dojam, **ali svoju savjest nikada ne može uvjeriti, pridobiti je za svoja uvjerenja ili želje**. Ona uporno govori i ponavlja svoj temeljni zakon: **dobro treba činiti, a zlo izbjegavati**.

Odakle taj zakon u nama?

Odakle u svim ljudima, bez obzira koje kriterije moralnosti imali, na kojem su stupnju svijesti ili civilizacije? Odakle taj glas u nama koji nas trajno potiče da činimo dobro i izbjegavamo zlo?

Zar je čudo što su ljudi u tome prepoznali glas Božji? Nešto različito od čovjeka samoga. Ni je li savjest ono najskrovitije i najintimnije svetište u **kojem se susreće Bog i čovjek?** Ni je li savjest glas u kojem čovjek prepoznaje glas Božji i njegovu volju? Može li se ono rastumačiti odgojem, psihološkom strukturom čovjeka? Možda neki njezini sadržaji da, ali fenomen – ne.

To je sud, sud u čovjeku.

Savjest se u čovjeku javlja kao neposredni sud o moralnosti nekog čina kojega čovjek želi učiniti. **Stoga ona i biva mjerilom moralnosti pojedinog čovjekova čina.** Svaki čin koji nije učinjen u skladu s čovjekovom savješću – nije dobar. Ona je mjerilo i čovjekove odgovornosti pred Bogom, po njoj ćemo i stati pred sudište Božje. Temeljno pravilo koje daje Pavao zajednici u Rimu (**Rim 14,23**) jest: sve što je protiv uvjerenja savjesti – grijeh je.

ISPRAVAN SUD savjesti

Ako je u skladu s razumom i
Božjom voljom

- Božju riječ (Božje zapovijedi)
- nauk i život Isusa Krista (Dvije zapovijedi ljubavi)
- učiteljstvo Crkve (crkvene zapovijedi)

Čovjek je pozvan da svoju savjest ne samo slijedi već i njeguje i odgaja, kako bi postala što osjetljiviji instrument njegova ispravnog djelovanja. Savjest se najbolje odgaja ako se trajno trudimo da upoznajemo Božja vrednovanja, (osobito koko nam je to očitovao Isus Krist, i kako to živi u zajednici Crkvi) i da se trajno odlučujemo za ono što je u skladu s našom savješću. **U tom smislu dužni smo poštivati i tuđu savjest.**

U odgoju savjesti Božja je riječ svjetlo našem putu; treba je vjerom i molitvom usvajati i provoditi u život. Moramo ispitivati svoju savjest promatrajući kršćansko djelovanje. U tom nas prate darovi Duh Svetoga, pomoć svetlošće i savjeti drugih i vodi pouzdan nauk Crkve.

KKC 1785